

Xurxo Salgado Tejido, xornalista

**A RELACIÓN ENTRE OS
MEDIOS DE
COMUNICACIÓN E A
HISTORIA**

A COMUNICACIÓN E A HISTORIA

COMUNICAR É HISTORiar: O historiador e o xornalista persiguen narrar, describir e interpretar feitos

OS MEDIOS COMA HISTORIA: O xornalismo desempeña unha labor fundamental para entender parte da nosa historia

Krzysztof Pomian: *“Impossible, en effet, d’édifier aujourd’hui une muraille infranchissable, entre, d’un côté, un journaliste qui étudie les archives publiques et privées, dépouille la presse d’époque, plonge dans les mémoires du temps, les annuaires statistiques et autres publications officielles, enregistre des entretiens avec les acteurs des événements, et, de l’autre côté, un historien du temps présent”.*

SITUACIÓN ACTUAL. ESTUDIO UNIVERSIDADE SALAMANCA E PAÍS BASCO: A IMAXE SOCIAL DOS ARQUEÓLOGOS (2010)

灌 Estudio das novas de El País, El Mundo e varios xornais de Castela e León, Euskadi e Galicia. Cambio de tendencia. Predomino das noticias con temática patrimonial sobre as demais. En todos os casos, agás EL País , a porcentaxe de noticias analizadas relacionadas con patrimonio superaba o 50% do total. A segunda é a investigación histórica e a terceira a escavación. O número de noticias clasificadas como investigación representan un 9,9% do total, agás, de novo, en El País, no que un terzo deste tipo de noticias son de investigación. Estas noticias son, na súa gran maioría, sobre descubrimentos e achádegos puntuais e significativos. Estreita relación entre patrimonio e turismo vinculado, sempre, a unha actividade económica e cultural de cada rexión e coa restauración de monumentos e a posta en valor de xacementos.

SITUACIÓN ACTUAL. PERIGOS

Só un 6% do total de noticias analizadas destacan a figura do arqueólogo. A Arqueoloxía parece destinada tan só ao achado dos restos, pero nunca a súa interpretación e ao seu tratamento "científico". A súa función é; escavar e atopar obxectos. Excepcións: Cobertura da remodelación da Catedral de Vitoria, que dá unha visión positiva e acertada do traballo arqueolóxico (Diario de Noticias de Álava) ou polémica sobre o Castro de Punta Langosteira con entrevista a Xurxo Ayán e Cano Pan (Galicia Confidencial) [Xurxo Ayán](#) e [Cano Pan](#)

SITUACIÓN ACTUAL. OS PERIGOS

Nalgúns casos as labores arqueolóxicos preséntanse casi como un trámite --e mesmo coma un problema-- antes de comezar a explotación comercial dese xacemento ou ben a realización dunha obra pública ou privada.

SITUACIÓN ACTUAL. OS PERIGOS

As seccións de Cultura, Sociedade e mesmo as noticias breves da contraportada, recollen artigos con elementos "exóticos ou rechamantes" sobre algún achádego, especialmente, tesouros, momias, elementos misteriosos ou mesmo as novas de Atapuerca. O xeito de presentalas: "sería a primeira evidencia de..." "isto demostraría que", "se as análises son certas sería o primeiro caso de...". É dicir, trátase de buscar datos curiosos e, maioritariamente, descontextualizados dun estudo ou proxecto. Caso Odyssey. O importante destacar é que o tesouro é español. Titulares como "Los restos son españoles" (EP, 24/12/2009) ou "La propiedad es de España" (EM, 24/12/2009). O proceso, en si mesmo, se presenta como a defensa do patrimonio histórico español. [Caso Odyssey](#) Arqueoloxía e esoterismo: [Caso Barbanza](#)

A INFORMACIÓN SOBRE A HISTORIA. O QUE NON SE DEBE FACER

灌 MURALLAS DE MADRID. O diario ABC de Madrid quixo eliminar os vestixios das murallas da época dos Austria aparecidos nas escavacións levadas a cabo na Praza de Oriente de Madrid e na rúa Bailén para a construción dun aparcadoiro e paso subterráneo nunhas obras promovidas polo Concello, entre 1992 e 1996. O diario El País fixo campaña a favor da preservación dos restos, incluíndo numerosos artigos de opinión sobre a remodelación da praza ou o valor dos restos. No ABC só opinións de políticos partidarios do proxecto: Ruiz-Gallardón: `Non hai restos na Plaza de Oriente, só son celos de Leguina´ (Abc . Madrid, 9 de decembro de 1992) ou 'Os supostos restos arqueolóxicos da Praza de Oriente son unha ducia de pedras sen valor', segundo declaracións do concelleiro de Obras (Abc.Madrid, 21 de agosto de 1996) XACEMENTO DO CARAMBOLO: No xacemento protohistórico do Carambolo (Camas, Sevilla) atopouse un tesouro de ouro achado en 1959. No 2002 presentouse un proxecto para construír xustamente sobre o xacemento un hotel. O Diario de Sevilla estivo a favor da medida.

A INFORMACIÓN SOBRE A HISTORIA. O QUE NON SE DEBE FACER

CASO VELÁZQUEZ: A 'operación Velázquez' foi impulsada pola Consellería de Educación e Cultura da Comunidade de Madrid, o Arcebispado e o Ministerio de Educación e Cultura. Coincidindo coa celebración do centenario de Velázquez, aproveitaron as escavacións na praza de Ramales de Madrid, onde está a igrexa na que está enterrado o pintor e a súa dona Juana Pacheco, para buscar os seus restos mortais. A polémica xornalística durou catro ou cinco meses, sen calquera rigor científico. Malgastáronse medios e esforzos (por exemplo, análise de ADN dos restos de San Plácido). Titulares: 9 de xuño de 1999 en El Mundo: "¿Son estos los restos de Velázquez?" ou " El Arzobispado de Madrid acusa a la Comunidad de robarle el supuesto hallazgo". Tamén interveén El País o 8 de abril de 1999, titulando "Operación Velázquez", con foto do conselleiro de Educación e Cultura baixando ao subterráneo descuberto na praza de Ramale.

GALICIA Porto Exterior da
Coruña: [GALICIA CONFIDENCIAL](#) e [Reacción do arqueólogo director](#)
Círculo lítico da mourela: [GALICIA CONFIDENCIAL](#), [LA VOZ DE GALICIA](#) E [LA OPINIÓN DE A CORUÑA](#)

A MEMORIA HISTÓRICA NOS MEDIOS

‡ REXURDIR DA MEMORIA: Entre os anos 1996 e 2002 prodúcese o que o historiador Francisco Espinosa denominou 'o rexurdir da memoria' tras un tempo de esquecemento. As excavacións de Priaranza do Bierzo (2000)

A POSTURA MILITANTE: Os medios de comunicación, ao igual que os historiadores, teñen unha gran responsabilidade social en canto á recuperación da memoria histórica e á súa divulgación. Descubrir o trauma da Guerra Civil como defende Alain Touraine

TEMÁTICA DA MEMORIA HISTÓRICA: as exhumacións, ás homenaxes ás vítimas, ás actividades das asociacións memorialísticas, á política das administracións e, especialmente, As testemuñas e protagonistas da Guerra Civil e dos primeiros anos da ditadura franquista.

MEMORIA HISTÓRICA NOS MEDIOS

MEMORIA EN EUROPA: O papel de <http://www.memoro.org/> e a difusión nos medios. É un tema recorrente tamén en Francia coa época da resistencia, en Bélxica sobre a colaboración de valóns ou flamencos cos nazis ou en Italia en torno ao terrorismo de dereitas na década dos 80. ABUSO DA MEMORIA: Evitar a "sobreabundancia" de novas sobre a memoria. Segundo Tzvetan Todorov, pode converterse nunha "ameaza" para a Historia. De feito, provoca división de opinións. A MEMORIA DIVIDE AOS MEDIOS: por liña editorial e intereses económicos. A sobreexposición de certos temas e a influencia de certos partidos provocou que haxa medios a favor e en contra da memoria. El País e Público versus El Mundo, La Razón, Intereconomía. Laffond di que non é un concepto "zapateril". Instrumentalización: [INTERECONOMIA](#)

MEMORIA HISTÓRICA NOS MEDIOS

瀆 A TV é a que máis colaborou na representación da memoria, en ficción seriada ou en documentais. Afloramento das sensibilidades. Conflicto do PA cun dos últimos capítulos de [CUENTAME](#) A diferenza entre os medios públicos e privados no relato ficcional da representación da memoria. Non é o mesmo o tratamento que fixo do Rei A TVE na a miniserie sobre o 23-F, que o que lle deu Telecinco na 'TV movie' sobre os príncipes. Novas directrices do PP respecto da memoria ficcionada en TVE. A postura belixerante do PP respecto de 'Amar en tiempos revueltos', '14 de abril. La República' o "Cuéntame".

以 *O PAPEL DO CINEMA NA IMAXE DO ARQUEÓLOGO*

Visión romántica, decimonónica, dun escavador que ten moito de explorador. Así é a figura do arqueólogo do paciente inglés ou no caso de Tom Baxter que aparece na película A Rosa Púrpura do Cairo. Tamén os arqueólogos da Momia, o pai Merrin no Exorcista. A idea é a da unha arqueoloxía colonialista, individualista e masculina. A excepción é Lara Croft. O importante é o atractivo da protagonista, unha versión sensual e áxil de Indiana Jones en feminino O ICONO POR EXCELENCIA. INDIANA JONES: creado por George Lucas e Lawrence Kasdan. O arqueólogo aventureiro por excelencia. Escenarios reais pero aventuras estrambóticas. Esta idea segue cultivándose, mesmo, por institucións supostamente serias: [MUSEO DAS CIENCIAS](#)

GRACIÑAS POLA VOSA ATENCIÓN